

Den svenska tidegården.

Evangelisk Tidegård. Ny upplaga. Tidegudstjänster för en söndag och dess helgsmål utgivna av Arthur Adell och Knut Peters. Lund C. W. K. Gleerups förlag 1933. Pris kr. 2: 50.

Man har kanske icke nog beaktat, att det finns en principiell skillnad mellan högmässan och tidegården. Den återstod av tidegården, som stannat kvar i handboken, har förlorat så mycket av sin ursprungliga karaktär, att denna knappast anas av den som icke är historiskt initierad. Ottesång och aftonsång ha liksom högmässan i det allmänna medvetandet blivit predikogudstjänster. Skillnaden dem emellan torde väl för de flesta bestå däri att högmässan betecknas såsom huvudgudstjänst och tidegården såsom bigudstjänst.

De s. k. vespergudstjänster, som man i slutet på 1800-talet började fira och som fingo en halvofficiell utformning i Vesperalet 1914, tjänade snarare till att ytterligare förskjuta uppfattningen av tidegården än att framhäva dess egenart. De gävo lätt föreställningen att ett rikt musikaliskt inslag var det betecknande för tidegården. Denna idé tycks på många håll ha vuxit sig fast även sedan tack vare Vesperalet 1925 och i främsta rummet Adells och Peters' brinnande nitälskan tidegården numera börjat i det svenska gudstjänstlivet få en utformning, som motsvarar dess väsen. Det är dock icke sången, den må vara gregoriansk eller icke, som utgör tidegårdens egenart, utan innehållet och innebörden i denna gudstjänstform. Och denna finna vi lättast om vi fråga, varí den väsentliga skillnaden mellan högmässa och tidegård består.

Vi få därvid icke utgå från olikheten i formen. Ty formen har skapats av innehållet och icke tvärtom. I högmässan finner den genom Kristus med Gud vunna gemenskapen sin höjdpunkt i nattvardsfirningen — det talade ordet leder fram till verbum visibile. Även när nattvarden uteslutes är dock fortfarande högmässans inriktning densamma. Nattvarden har givit högmässan dess historiska gestaltning, och den inverkar alltjämt på densamma. Guds nåd i Jesus Kristus, vilken utgivit sig för oss, är vad högmässan vill skänka. Det är dess väsentliga innebörd.

Tidegården däremot är väsentligen bönestunden, preces horariæ. Det är först när man ser detta, som man finner, hur oriktig beteckningen bigudstjänst är. Tidegården är den bön, vari kyrkan vill förena församlingen. Bär man detta i minnet, förstår man, att predikan icke har sin plats där. Tidegården har ett annat syfte. Den vill inte att församlingen skall sitta bara som åhörare — den skall bedja med. Man förstår, varför bönerna, såväl lov och tacksägelse som hjärtats ångestfulla åkallan, hämtats till allra största delen ur Jesu egen bönbok, psaltaren. Man önskar icke längre, att vespern skall vara en musikalisk stämmingsstund, det är ju sina egna böner församlingen skall bära fram. Därför skall sången också vara så enkel, att den kan bli va mans. Och vilken

sång ägnar sig bättre därtill än den gregorianska med sina klara linjer, sin enkelhet, sin frihet från all romantisk sentimentalitet. Har man klart för sig, att tidegården är bönestunden, så förstår man detta. Och vet man, vilken stor vikt bönen har för fromhetslivet, då måste man känna en varm önskan att tidegården åter blev hos oss en församlingens huvudgudstjänst likasåväl som högmässan.

Men varför skall tidegården sjungas? Låt oss få det klart, att det icke är av estetiska skäl, hur vacker än sången må ljuda. Recitationen har väl kommit till därigenom att när många läsa, sker detta lättast på en bestämd ton med vissa små ändringar i början och slutet av meningen och vid uppehåll inne i densamma. På sådant sätt har man tänkt sig att psalmtoner uppkommit. De ha vuxit fram på ett naturligt sätt. De ha underlättat den gemensamma bönen. När vi lära oss att bedja högt tillsammans, komma vi också att lära oss psalmtoner, gregorianska eller andra.

Man har all anledning att vara Adell och Peters tacksam för deras arbete att återskänka oss tidegården. Vid en tidpunkt, då endast få personer i vårt land hade kommit till klar insikt om tidegårdens innebörd, kom den första upplagan av Evangelisk tidegård ut. Den var byggd på andra principer än de dittills hos oss utgivna moderna vesperalerna. Den ville hålla fast vid det väsentliga i tidegården, närmast i den form denna fått under reformationsårhundradet. Det behövdes kunskap och urskillning för ett sådant arbete. Vad som fattades i erfarenhet ha de år skänkt som sedan dess förflutit.

Den nya upplagan av Evangelisk tidegård innehåller en fullständig serie tidegårdsgudstjänster för söndag med helgsmål med undantag av de små tiderna, för vilka ersättning dock lämnats genom tvenne tideböner under dagen. De ur evangelisk synpunkt nödvändiga bearbetningarna och de behöfliga förkortningarna av vissa gudstjänster, framför allt matutinen, ha utförts pietetsfullt. Särskilt tacknämligt är, att utgivarna lyckats finna goda, ibland mycket goda hymner, delvis i nya översättningar. Må man tillåtas uttala en förhoppning, att dessa komma att beaktas i den nya psalmboken.

En mycket ömtålig uppgift har varit att förse antifonerna med svensk text. Men det må oförbehållsamt erkännas, att detta genomgående utförts på ett kunnigt och skickligt sätt.

Psalmodieringen avviker i fråga om förlängningen vid meditationer och finaler från de föregående upplagornas. Det är tydligen erfarenheten, som föranlett ändringarna. Men man frågar sig dock om det icke hade funnits anledning, att tillgodogöra sig den erfarenhet, som vunnits av dem för vilka psalmboken ingår i deras dagliga pensum servitutis och där århundradens tradition tillämpats. Hade det icke varit skäl att följa Solesmes-munkarnas psalmodieringsregler? Hade man gjort detta och följaktligen icke heller i finalen förlängt accentnoten, hade man nog icke heller fallit för frestelsen att stundom inskjuta två notæ supervenientes, vilket ingalunda är nödvändigt för ett gott textuttal men strider mot god tradition. En del smärre tryckfel ha insmugit sig, vilka likväl knappast behöva vålla några svårigheter. Lätt missledande är dock att i 1:a psal-

men sid. 12 accenten i finalen kommit att stå över a i st. f. över det föregående g.

Benedikt kallade gärna tidegården opus Dei. Det är väl detta uttryck (eller officium divinum) som ligger till grund för ordet gudstjänst. För att tidegården skall i djupaste mening bliva församlingens gudstjänst fordras, att församlingen lever sig in i den. Den skall bliva församlingens egen bön, icke blott körens. Körens stora uppgift är att sjunga och bedja med församlingen icke bara för församlingen. Det vore därför att önska, att icke blott körens alla medlemmar fingo sitt exemplar av Evangelisk tidegård utan att vid de olika tidegårdsgudstjänsterna talrika separathäften funnes tillgängliga i kyrkbänkarna. Än så länge kännes nog tidegården såsom något ovant och främmande. Men i det ögonblick, då församlingen sättes i stånd att icke blott följa med utan även att aktivt deltaga, kommer tidegården att bliva, vad den avser att vara, den gemensamma bönestunden, den innerliga, andaktsfyllda gudstjänsten, opus Dei.

A. O. T.Hellerström.

Pastor Alf Fasmer Dahl.

Vid de senare årens stora kyrkosångshögtider fördes den norska kyrkosångsrörelsens talan av en livlig, intelligent man, vilkens ord vittnade om den borne talaren och den entusiastmerade kyrkosångsvännen. Det var pastor Fasmer Dahl, grundaren och den nitiske främjaren av Bergens och Oslo bispedömes båda kyrkosångsförbund. När den stora kyrkosångsfesten firades i Oslo i nov. 1931, var han den ledande själen. Han hade lyckats samla den norska huvudstadens musikaliska celebriteter till en kyrkosångshögtid av betydande mått. Här samverkade Eyvind Alnæs, W. Huus-Hansen, A. Sandvold m. fl. Som föredragshållare framträdde lektor O. M. Sandvik, ledare av de praktiska övningarna i kyrkosång vid de teologiska fakulteterna i Oslo. Vid en bankett i Handelstandens lokaler hyllade han den svenska kyrkosångsrörelsen med en dikt, vartill han även satt fyrstämig musik, som utklingade i tonerna till »Du gamla, du fria». Den avsjöngs under allmän hänförelse.

Det är med stor smärta, som vi, kyrkosångsvänner i Sverige, förnummit budskapet om hans bortgång den 21 sistlidne juni, blott 59 år gammal.

Som präst var han en prydnad för den norska kyrkan. Han hade sin tjänstgöring först i Trondheim, därför som sjömanspräst i Antwerpen, sedan på Västlandet och till sist i Ullern, som ligger i Oslo omedelbara grannskap. Han var en sannskyldig musiksjal, framstående sångare och liturg. Hans mål var att åstadkomma ett kyrkosångsförbund för hela